

Europol-együttműködés a magyar bűnüldözésben

Europol cooperation in Hungarian law enforcement

Vas Zsolt

Dr., nemzetközi koordinátor
rendőr alezredes
Országos Rendőr-főkapitányság,
Bűnügyi Főigazgatóság
vasz@orfk.police.hu

Szongoth Richárd

Dr., c. rendőr alezredes
Nemzetközi Bűnügyi
Együttműködési Központ
szongothr@gmail.com

Absztrakt

Cél: Az írás célja az Europol magyar bűnüldözésben betöltött szerepének gyakorlati szempontú bemutatása.

Módszertan: Az Europol működésével, szolgáltatásaival és a bűnüldözés támogatásával kapcsolatos ismereteket az elérhető uniós, valamint magyar szabályozások áttanulmányozásával, valamint az Europol Magyar Összekötő Iroda korábban ellátott irodavezetői feladataival, továbbá a hazai eljárásokat segítő bűnügyi koordinátori feladatok gyakorlati végrehajtásával gyűjtötték a szerzők.

Megállapítások: Az Europol bűnüldözésben megjelenő szolgáltatásai olyan lehetőséget biztosítanak a magyar rendvédelmi szervek számára, amelyeket más ügynökség nem képes. A konkrét nyomozások támogatásán túl az intézményrendszer informatikai, stratégiai és pénzügyi támogatásokat is nyújt az országoknak.

Érték: A tanulmány operatív jellegű, gyakorlati betekintést ad az Europollal való együttműködés lehetőségeibe, amelynek segítségével a bűnügyi és igazságügyi hatóságok munkatársai átfogóbb képet kaphatnak a hatékonyabb felderítéssel és nyomozással kapcsolatban, illetve az olvasók összefüggéseiben is értelmezett válaszokat kaphatnak az egyes szolgáltatásokról, illetve azok jövőjéről.

Kulcsszavak: Europol, SIENA, információcsere irányelv, interoperabilitás

A szerzők a kéziratot magyar nyelven nyújtották be. Benyújtás: 2024. 05. 22. Átdolgozás: 2024. 06. 11.
Elfogadás: 2024. 06. 21.

Abstract

Aim: The aim of the article is to present the practical aspects of Europol's role in Hungarian law enforcement.

Methodology: We have collected knowledge about the operation of Europol, its services and support of law enforcement by studying the available EU and Hungarian regulations, as well as performing the former management tasks of Europol Hungarian Liaison Bureau, and practical implementation of the tasks of the crime coordinator assisting domestic procedures.

Findings: Europol's law enforcement services provide Hungarian law enforcement agencies with opportunities that cannot be provided by other agencies. In addition to supporting specific investigations, the institutional system also provides IT, strategic and financial support to countries.

Value: The study provides operational, practical insights into the possibilities of cooperation with Europol, which will allow the staff of the criminal and judicial authorities to have a deeper insight into the more effective detection and investigation, as well as answers on the individual services and their future, also interpreted in the context of the readers.

Keywords: Europol, SIENA, information exchange directive, interoperability

Az Europol összekötőtisztzi rendszere, a magyar iroda jelenlegi felépítése

Az Europol hágai székházában működik az Europol Magyar Összekötő Iroda (a továbbiakban: EMÖI), amelynek négy állandó munkatársa van; három fő a rendőrség, egy fő a Nemzeti Adó- és Vámhivatal állományából. Személyzetét egyfelől a Terrorelhárítási Központ által delegált szakértő, másfelől – vagy intézményi finanszírozásnak, vagy Belső Biztonsági Alapból elnyert támogatásnak köszönhetően – további kettő fő gyakornok egészíti ki, akik különböző hazai szervektől delegálva, kéthavi rotációs rendszerben váltják egymást. Az iroda a munkája során képviseli a hazai szerveket, koordinál a műveleti ügyekben, delegációk látogatásával kapcsolatos szervezési feladatokat lát el, illetve részt vesz a bűnügyi információcserében. A Nemzeti Információs Központ Utasadat-információs és Nemzetközi Együttműködési Főosztálya szintén hivatásos kollégát delegál az ügynökség utasadatokkal foglalkozó egysége mellé.

Az EMÖI közvetlen nemzetközi kapcsolattartást végez a többi uniós tagállammal, valamint a harmadik országoknak, illetve nemzetközi szervezeteknek a székházban lévő összekötő irodáival. Az ily módon felállított hálózat közel

300 tisztból áll. Kiemelkedő jelentősége abban rejlik, hogy személyes munkakapcsolatot biztosít az Europol-együttműködésben részt vevő európai, illetve tengerentúli (kanadai, amerikai egyesült államokbeli, ausztrál, új-zélandi, kolumbiai) bűnüldöző szervekkel.

Küzdelem a súlyos és szervezett bűnözés ellen az Europol segítségével

Az ügynökség – az egyes információcseréhez kapcsolódó alkalmazásai mellett – azzal is segíti a tagállami bűnüldözés elleni harcot, hogy stratégiai összefoglaló jelentéseket készít, bemutatva az aktuális bünszervezeti struktúrákat, elkövetési trendeket.

A négyévente összeállított, a súlyos és szervezett bűnözés veszélyéről készülő felmérés (Serious and Organised Crime Threat Assessment – SOCTA) alapján például a kannabisznak van továbbra is a legnagyobb piaca az EU-ban ([URL1](#)). A növényi kannabisz egyik fő forrása Albánia, míg Marokkóból, Afganisztánból, Libanonból és Szíriából csempészik a legnagyobb mennyiségben a kannabiszgyantát. Az EU-ba csempésztett kokain főként Kolumbiából, Peruból és Bolíviából származik. Nagy része hajóval, elsősorban tengeri konténerekben érkezik az EU-ba, majd közúti szállítással szállítják a helyi piacokra. A szintetikus kábítószeretek tekintetében a főbb gyártók és beszállítók Belgium, Hollandia, Németország, Lengyelország, Csehország területén találhatóak.

Az Europol legfrissebb átfogó értékelése az 2024. évi, az EU legfenyegetőbb bünszövetkezeteinek dekódolásáról szóló jelentése ([URL2](#)). A széles körű helyzetkép alapján az EU-tagállamok és harmadik országok összesen 821 komoly bűnözői hálózatot azonosítottak, amelyek az EU-ban tevékenykednek, több mint egy harmaduk legalább tíz éve jelen van, a tagok becsült száma 25 000 fő, összesen 112 nemzetiségből. A bünszervezetek 68 százalékának tagjai több nemzetiségből tevődnek össze, a tagok főként az alábbi országokból valók: Belgium, Franciaország, Németország, Olaszország, Hollandia, Lengyelország, Spanyolország. A nem EU-s tagok többnyire Albániából, Bosznia-Hercegovinából, Kínából, Grúziából, Nigériából, Szerbiából, Törökországból, az Egyesült Királyságból és Ukrajnából származnak.

A hálózatok 82 százaléka foglalkozik egy fő bűncselekménytípussal, csak 18 százalékra jellemző polikriminalitás, de több mint felük érintett a kábítószer-kereskedelemben. Komoly szervezeti felépítésük van, és 86 százalékuk legális üzleti modelleket is használ a tevékenysége során. Többségük tevékenysége összefonódott a korrupcióval és folyamatosan növekszik az erőszak

alkalmazása, 68 százalékuk alkalmaz erőszakot és megfélemlítést. Szinte minden hálózat (96 százalék) saját maga mossa tisztára az illegális tevékenységéből származó bevételeit.

Fehéroroszország, Csehország, Magyarország, Moldova, Lengyelország, Oroszország, Szlovákia és Ukrajna bűnözői gyakran együttműködnek. A domináns nemzetiségek gyakran a lengyel vagy az ukrán. A főbb bűncselekménytípusok az adó- és jövedéki csalás, online csalás, a migráncsempészet és a kábítószer-kereskedelem.

Az Europol feladatai, adatbázisai és szolgáltatásai

A nemzetközi bűnügyi együttműködésben kiemelt szerepe van az Europolnak és az általa kifejlesztett, úgynevezett biztonságos információcserét elősegítő hálózati alkalmazásnak (Secure Information Exchange Network Application – továbbiakban: SIENA).

Tekintettel az Europol szolgáltatásaiban rejlő támogatás lehetőségére, egyértelmű törekvés, hogy az Europol mandátumába tartozó bűncselekményekkel kapcsolatos hazai ügyekben – összhangban az Europol rendelettel,¹ valamint a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről és a 2006/960/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvvel – az elsődleges együttműködési csatorna az Europol és a SIENA legyen. A Nemzeti Bűnügyi Együttműködési Központ folyamatos awareness tevékenységének és a hospitációs programnak is köszönhetően egyre inkább egyértelmű a kollégák számára, hogy az EU tagállamaival és az EU-n kívüli európai országokkal, valamint az operatív megállapodással rendelkező nem európai országokkal a leggyorsabb és leghatékonyabb együttműködési csatorna ez.

Valamennyi bűnügyi feladatot ellátó rendőrségi szerv közvetlenül vagy közvetve hozzáféréssel rendelkezik a SIENA-hoz, így az Országos Rendőr-főkapitányság, a vármegyei (fővárosi) rendőr-főkapitányságok, rendőrkapitányságok, vagy akár a kiemelt feladatok ellátására létrehozott Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda, vagy a Repülőtéri Rendőr Igazgatóság. Szintén hozzáfér a rendszerhez a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó Nemzeti Védelmi Szolgálat, a Terozrelhárítási Központ, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivatal bűnügyi szakterületének központi és területi szervei.

1 2016/794 rendelet a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniók Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről.

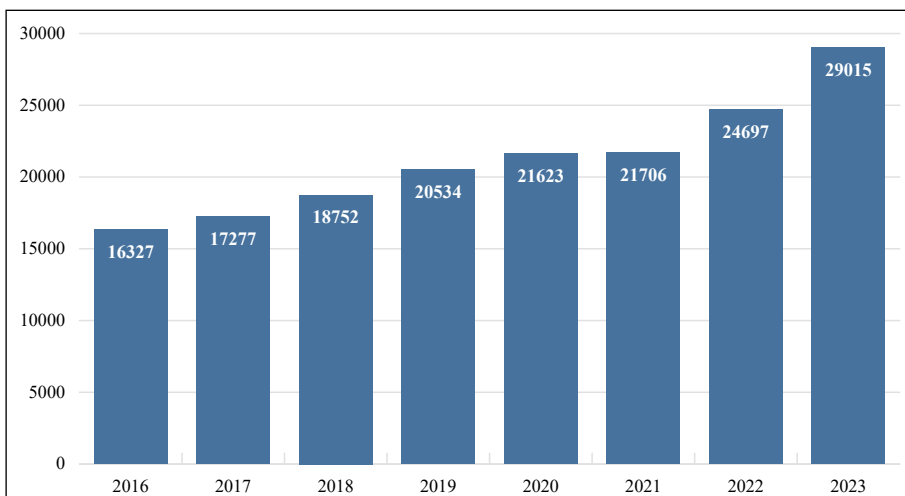
Az alkalmazás révén egyszerűen és biztonságosan küldhető külföldre konkrét műveleti adatokat tartalmazó megkeresés, illetve hivatalosan felhasználható az azon keresztül érkezett válasz. Használata angol nyelven történik. A struktúrált üzenetformátumnak is köszönhetően az átlagos válaszidő rövid, napokban mérhető. Az Europol üzenetbe történő bevonása által pedig valamennyi esetben kereszttalálati jelentést kapnak az érintett országok az említett objektumok korábbi üzenetekben való szerepléséről.

A SIENA-n bonyolított bűnügyi információcsere

A magyar SIENA üzenetforgalma évről-évre növekszik, 2016-ban 16 327, 2017-ben 17 227, 2018-ban 18 752, 2019-ben 20 534, 2020-ban 21 623, 2021-ben 21 076, 2022-ben 24 697, míg 2023-ban 29 015 db üzenet volt (10 453 küldött és 18 562 érkezett). A növekedés egyik oka a tényleges hazai felhasználók számának emelkedése, és a SIENA alap védelmi szintű (Basic Protection Level – BPL), azaz nem minősített adatkezelésű rendszerének hazai bevezetése. A központi szervek mellett a vármegyei szervek, illetve azokon keresztül a helyi szervek SIENA megkereséseinek száma is egyértelműen növekvő tendenciát mutat, részben a hospitációs programnak is köszönhetően.

1. számú ábra

A SIENA-n folytatott bűnügyi információcsere számainak alakulása 2016 és 2023 között

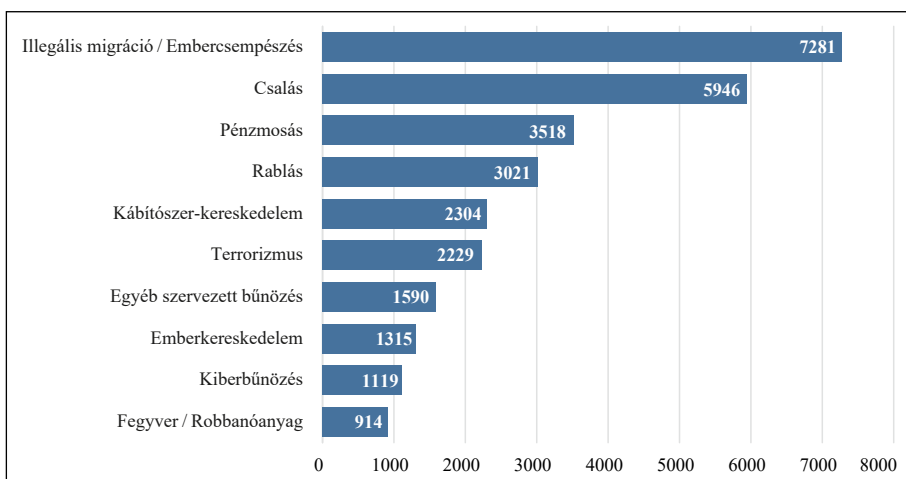

Forrás. SIENA statisztika.

Az üzenetek bűnügyi területek szerinti megoszlása tekintetében 2023-ban a legtöbb információcsere illegális migráció és embercsempészés területén volt, majd ezt követi a csalás típusú bűncselekményekkel kapcsolatos információcsere, amely magában foglalja a klasszikus csalások (például pénzváltós csalás) mellett az újabb típusú csalásokat (például unokázós csalások) és az online csalásokat (például befektetési csalások, átutalásos csalások stb.) is. A harmadik legtöbb üzenetváltás pénzmosás bűncselekményekkel volt kapcsolatos, igen nagy arányban kiberbűnözéshez és online csalás alaphűncselekményekhez kapcsolódóan. A nyedek helyen lévő rablások jellemzően a Nyugat-Európában tevékenykedő kelet-európai, illetve balkáni bűnelkövetőkkel kapcsolatos információcserek, az ötödik a kábítószer-kereskedelem volt.

2. számú ábra

A SIENA-n folytatott információcsere bűnügyi területek szerinti megoszlása 2023-ban

Forrás. SIENA statisztika.

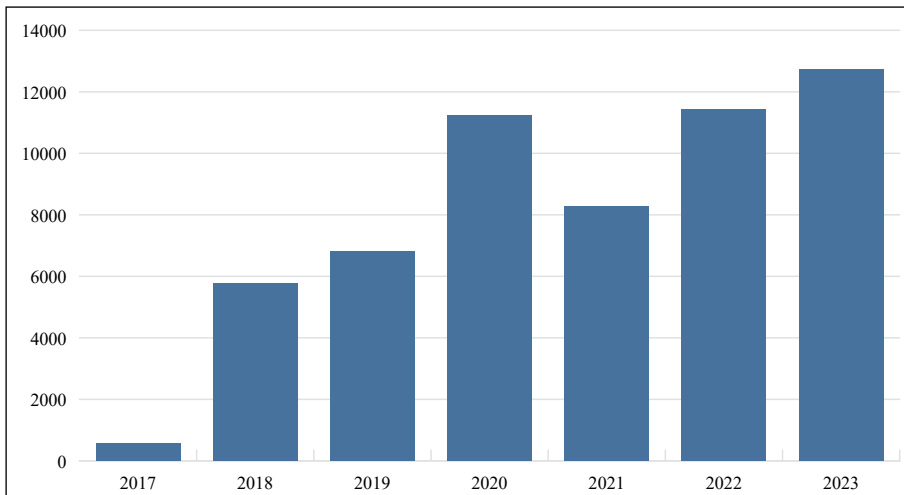
Az EIS szerepe és a bűnügyi adatfeltöltés statisztikái

Az Europol Információs Rendszer (Europol Information System – továbbiakban: EIS) révén teljes körben megoszthatók a nemzeti eljárások objektumai a személyektől kezdve, a kommunikációs eszközökön át, akár a számlaadatokig. A tagállami adatfeltöltés mellett az Europol szerepe itt is jelentős, mivel a harmadik országok információit az ügynökség helyezi el a rendszerben. Megfelelő szerepkör esetén ezen adatok a rendőrség ügykezelő rendszerén keresztül is közvetlenül elérhetők.

Az EIS tekintetében 2017-ben Magyarországnak 525 db tétele szerepelt a rendszerben, 2018-ban 5772-t, 2019-ben 6785, 2020-ban 11 267, 2021-ben 8264-ra mérséklődött, 2022-ben 11 476, míg 2023 év végén 12 719 db tétel szerepelt a rendszerben.

3. számú ábra

Az EIS hazai tételek számának alakulása 2017 és 2023 között

Forrás. EIS statisztika.

Amíg tehát az EIS az egyes országok nyomozásainak, illetve az abban található objektumoknak egy közös, kölcsönösen lekérdezhető adatbázisa, a SIENA szolgál a bűnüldöző szervek nemzetközi információcseréjére. Utóbbi használatos akár az EIS-ben lekérdezett adatok háttérének bekérésére, akár egyéb megkezesések továbbítására.

Europol Elemzési Projektek

Az Europol Elemzési Projektek (Europol Analysis Projects, röviden AP) az Europol információgyűjtő, feldolgozó és elemző rendszeren belül működnek, és bizonyos bűnügyi területekre összpontosítanak. A projektekben – amelyek gyakorlatilag önálló kis szervezeti egységként működnek – az adott bűnügyi területen kiemelkedő szakmai tapasztalattal rendelkező specialisták és elemzők dolgoznak együtt. Ezek a szakemberek korábban általában valamelyik tagállami

nemzeti rendvédelmi szervnél dolgoztak az adott bűnügyi területen. Jelenleg is több kiváló volt magyar kolléga dolgozik specialistaként vagy elemzőként ezekben a projektekből, például illegális migráció, kábítószer-bűnözés, emberkereskedelem vagy éppen terrorizmus elleni szakterületen. Mondanunk sem kell, hogy milyen előnyt jelent, amikor kiemelt ügyekben, vagy soron kívüli intézkedéseket igénylő esetekben ezekkel a kollégákkal közvetlenül fel tudják venni a kapcsolatot a magyar összekötő iroda munkatársai.

A projektek fő feladatai az információk elemzése, a tagállami nyomozások közötti kapcsolatok és átfedések kimutatása, az ügyekben érintett rendvédelmi szervek közötti operatív találkozók elősegítése; összességében szakértelem, szükség esetén akár képzés biztosítása a nyomozások támogatása és a tudásmegosztás érdekében. Jelenleg 25 elemzési projekt működik, mint például az illegális migráció és embercsempészés elleni AP Migrant Smuggling, a kábítószer-kereskedelem elleni AP Drugs, a kibertámadások elleni AP Cyborg, vagy a pénzmosás elleni AP Sustrans. Az elemzési projektekhez történő tagállami csatlakozás önkéntes, hazánk valamennyi elemzési projektnek a tagja, és tevékenyen részt vesz az adott bűnügyi területen végzett közös munkában.

A hazai szervek részvétele a nemzetközi akciókban

Hazánk rendvédelmi szervei rendszeresen aktívan részt vesznek a különböző bűnügyi területeket érintő, az Europol részvételével vagy koordinációja mellett megvalósuló operatív akciókban és közös akciónapokon. Az ilyen akciók során a nemzeti rendvédelmi szervek – köztük a hazai szervek – legtöbbször fokozott és célirányos ellenőrzést végeznek, letartóztatásokat, kutatásokat és lefoglalásokat hajtanak végre, intézkednek a vagyonszűretésről és a vagyonszűrésről, vagy akár széles körű bűnmegelőzési és awareness tevékenységet hajtanak végre.

Jó példa a 2024 februárjában – az Europol támogatása mellett – a belga rendőrség és a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda által végrehajtott, emberkereskedelem elleni akciónap, amelynek során nyolc gyanúsítottat tartóztattak le Belgiumban és Magyarországon. A belga rendőrök négy belga, egy francia és egy magyar, míg a hazai kollégák egy belga és egy magyar állampolgárt tartóztattak le. A kutatások és lefoglalások során a hatóságok 16 db csúcskategóriás személygépjárművet, ékszereket, luxusórákat, digitális eszközöket és mobiltelefonokat, valamint 40 000 euró készpénzt foglaltak le. Mind a belga, mind a magyar rendőrök azonosították és biztonságba helyezték a hálózat potenciális áldozatait ([URL3](#)).

További jó példa a gyermekek online szexuális kizsákmányolása és bántalmazása elleni küzdelem keretében életre hívott Europol áldozatazonosító munkacsoportjának 2023. év végi közös akcióhete, amely három kiszolgáltatót gyermek azonosításához és kimentéséhez, valamint két elkövető letartóztatásához vezetett. Az akcióban 26 ország 33 szakembere vett részt az Europol koordinációja mellett, amelynek célja a gyermekek szexuális zaklatását és bántalmazását bemutató fénykép- és filmfelvételeken szereplő áldozatok és elkövetők azonosítása volt ([URL4](#)).

Europol és innováció – Europol Innovációs Labor

2019. október 08-án, az EU Bel- és Igazságügyi Tanácsának ülésén a miniszterek megállapodtak egy Europol Innovációs Labor (Europol Innovation Lab – továbbiakban: Labor) felállításának szükségességében. A Labor feladata, hogy segítse az európai rendvédelmi szakembereket abban, hogy a lehető legjobban kihasználják az új technológiák által kínált lehetőségeket, és így hatékonyabban és eredményesebben végezhessék munkájukat a szervezett bűnözés és a terrorizmus ellen. A Labor olyan struktúrát és szolgáltatáscsomagot biztosít, amely segít az európai bűnüldöző közösségnek elkerülni a párhuzamos munkát és egyesíteni az erőforrásokat. A Labor azonosítja a tagállamok azon rendvédelmi szerveit, amelyek olyan innovatív megoldásokat és eszközöket kutatnak és fejlesztenek, amelyek relevánsak más európai kollégák munkája szempontjából, és segíti őket a közös innovációs folyamatok elindításában.

A Labor munkáját alapvetően négy pillér határozza meg. Az első a projektekkel kapcsolatos feladatok, amelyek keretében a Labor egyrészt különböző, tagállamok által vezetett projekteket támogat és koordinál, amely projekteket az EuCB (lásd később) keretén belül javasolnak és indítanak el a tagállamok. Másrészt a Labor képviseli az Europol azokban a projektekből, amelyekben az Europol közvetlenül részt vesz (például Horizon 2020 projektek). A pillér keretében a Labor az Europol Szakértői Platformon (EPE) üzemelteti az Europol Innovációs Eszközök Gyűjteményét (Tool Repository), amely az Europol vagy a tagállamok által fejlesztett technikai megoldásokat, szoftvereket tartalmaz.

A második pillér az úgynevezett Obszervatórium, a Labor megfigyelő része, amely információgyűjtésen és kockázatelemzésen keresztül igyekszik előre jelezni a jövő kihívásait, hogy azok mely területen érintik a rendvédelmi munkát, hogyan használhatják azokat a bűnözők vagy a rendvédelmi szakemberek.

A harmadik az innovációs szakemberek hálózatának üzemeltetése. A Labor munkakapcsolatot alakított ki minden releváns, rendvédelemhez köthető európai

szakértői hálózattal (például ENLETS – European Network of Law Enforcement Technology Services; ENFSI – European Network of Forensic Science Institutes stb.), a releváns akadémiai és piaci szereplőkkel, nemzetközi szervezetekkel (például Interpol), amely bázisként szolgálhat a labor tevékenységének támogatása szempontjából.

A negyedik az innovációs központ funkció, amely a Laborhoz szorosan kötődő, annak szervezetén belül, de attól tulajdonképpen függetlenül működő EU Belső Biztonsági Innovációs Központján keresztül történik. Az EU Belső Biztonsági Innovációs Központja az innovációs laboratóriumok együttműködő hálózata, amely az EU és tagállamai belső biztonsági szereplőinek – többek között az igazságügyi, határbiztonsági, bevándorlási, menekültügyi és bűnüldözési szakembereknek – munkáját támogató legújabb innovációs frissítések és hatékony megoldások biztosításán dolgozik. Az uniós innovációs központnak a Labor ad otthont, ahol a „központ csapata” támogatja a különböző uniós innovációs laboratóriumok és a szakosodott innovatív hálózatok közötti együttműködést Európa-szerte. A központ csoportja az EU különböző ügynökségeinek és tagállamainak munkatársaiból áll. Feladata közös innovatív technológiai megoldások kidolgozása, stratégiai technológiai előrettekintés, tanácsadás a folyamatban lévő és jövőbeli innovációs projektekkal kapcsolatban, kutatási és innovációs kezdeményezések azonosítása a technológia területén, a lehetséges átfedések kiszűrése, az erőforrások egyesítése.

European Clearing Board (EuCB)

Miután a miniszterek létrehozták az Europol Innovációs Labort, a német BKA (Bundeskriminalamt) javaslatára az Europol Nemzeti Egységek vezetői (HENU-k) 2020. november 5-én úgy határoztak, hogy önkéntes alapon létrehozzák az EuCB-t az EU-tagállamok és a labor kapcsolatának támogatása érdekében. Az EuCB-ben történő tagállami részvétel önkéntes, az a kijelölt kapcsolattartási pontokon keresztül történik. Titkársága szintén a Laboron belül helyezkedik el.

Fő feladatai közé tartozik, hogy közvetítse az igényeket és operatív elvárásokat a technikai megoldások tekintetében az operatív szinttől a stratégiai szint felé, a meglévő innovatív megoldások cseréjének központi pontjaként működjön az EU rendvédelmi szervei között, valamint megvitassa a Laboron belül létrehozandó új munkacsoportok szükségességét. (- amely munkacsoportok feladata egy-egy kijelölt technikai kérdés feltérképezése, a kapcsolódói igények szintetizálása, a technikai megoldás kifejlesztése stb.-). Kiemelten fontos

feladata, hogy széles körben terjessze a Labor és munkacsoportjainak eredményeit a nemzeti rendvédelmi szakemberek irányába.

Jelenleg tíz munkacsoport működik az EuCB keretében, hazánk ezek közül négy munkacsoport munkájában vesz részt tagként: az Arcképösszehasonlító és azonosító rendszerek munkacsoportban, a Műholdas képalkotás munkacsoportban, a Horizontfigyelés és technológiai jövőkutatás munkacsoportba, illetve a Kulturális javak illegális kereskedelme munkacsoportban.

A jövő kihívásai és az együttműködés jövője

A mesterséges intelligencia, a kvantum-számítástechnika és kvantumtechnológia, a robotika, a Big Data, az okosvárosok és a Dolgok Internete (Internet of Things – IoT) csak néhány példa azon kulcsfontosságú technológiák közül, amelyek új lehetőségként, de egyben új fenyegetésként jelennek meg a rendvédelmi munka során, amelyekkel a rendvédelmi szakembereknek számolniuk kell.

Gondoljunk csak bele, hogy ugyan egyrészt a kvantum-számítástechnika rendvédelmi felhasználását tekintve alkalmas lesz a bűnözők titkosított csatornákon végbemenő, titkosított kommunikációjának feltörésére, vagy az eddig feltörhetetlen digitális eszközök, adatállományok megismerésére és elemzésére, ugyanakkor a bűnözők is kihasználhatják ezt a technológiát az áldozatok jelszavainak megfejtésére és online fiókjainak feltörésére. A mesterséges intelligencia rendvédelmi felhasználása igen széles körű, így többek között a lefoglalt, nagy mennyiségű digitális adatok, a térfigyelő kamerák felvételeinek, a gyermekek szexuális kizsákmányolásáról és bántalmazásáról készült felvételeknek az elemzése, vagy akár a lehetséges jövőbeli elkövetők, elkövetési helyek kimutatása csak néhány példa a technológia alkalmazására.

Ugyanakkor könnyen használható ez a technológia akár képgenerátorok és deepfake készítő alkalmazások támogatására, ami azt jelenti, hogy ma már a technológiában járatlan bűnözők számára is lehetővé válik a bűncselekmények elkövetése a mesterséges intelligencia segítségével. Egyszerű példa: a ChatGPT alkalmas egy több száz oldalas nyilvános szakanyagból néhány oldalas kivonat elkészítésére, ezáltal munkaórát megtakarítva a munkatársak részére, de ugyanúgy alkalmas egy adathalász e-mail megfogalmazására is.

A drónokkal könnyebben tudnak a rendvédelmi szervek nehezen megközelíthető helyszíneket feltérképezni vagy megfigyelni, ugyanakkor a drónok alkalmazásuk határokön át történő kábítószer- vagy cigarettacsempészés támogatására is.

Ez csak néhány példa, amelyek jól illusztrálják, hogy a jövő – sőt, egyre inkább a jelen – technológiái már ott kopogtatnak a rendvédelem ajtaján.

Az Europol által a tagállami rendvédelmi szervezeteknek nyújtott műveleti támogatásokkal kapcsolatban megfigyelhető, hogy azok biztosítása kiemelt prioritást élvez. Ez tapasztalható mind a meglévő támogatási lehetőségek továbbfejlesztésével és használatuk kiterjesztésével kapcsolatban, mind az új szolgáltatások kifejlesztését illetően. Ez egybecseng az Europol 2020+ Stratégiában megfogalmazott második prioritással, amely szerint az Europolnak agilis műveleti támogatást kell nyújtania. Az ügynökség évenként elkészíti azt a felmérést, amely az általa nyújtott támogatások felhasználók általi elégedettségi szintjére vonatkozik. A visszajelzések az Europolon belül működő Európai Súlyos és Szervezett Bűnözés Elleni Központ (ESOCC), az Európai Kiberbűnözés Elleni Központ (EC3), az Európai Terrorizmus Elleni Központ (ECTC), valamint az Európai Pénzügyi és Gazdasági Bűnözés Elleni Központ (EFECC) tevékenységének értékelésére irányultak.

A legfontosabb innovatív, operatív munkát támogató megoldások

- Virtuális Irányító Központ (Virtual Command Post)
A VCP mobiltelefonra, asztali számítógépre telepíthető alkalmazás. Nemzetközi műveletek támogatására, azok koordinálására, a hozzáféréssel rendelkező felhasználók megbízható összeköttetésének biztosítására szolgál. A résztvevők az alkalmazáson keresztül tudnak szöveges, audio- és videoüzenetet küldeni. A biztonságos adatszerét az teszi lehetővé, hogy a szerver az Europol épületében található és így független bármilyen külső szolgáltatótól. Ezen felül a VCP-n keresztül megosztott információcsere nagy előnye a hagyományos internetalapú kommunikációs alkalmazásokkal (mint például WhatsApp, Signal, Viber) szemben az, hogy az ott cserélt adatok és információk könnyen átemelhetők a SIENA-ba, s ez felgyorsítja a műveleti adatok feldolgozását, elemzését.
- Europol Titkosítást Feloldó Platform (Europol Decryption Platform)
A nyomozóknak egyre nagyobb kihívásokkal kell szembenézniük a titkosított, digitális bizonyítékokhoz történő hozzáférés során. 2020-ban az EU Közös Kutatóközpontjával (Joint Research Centre – JRC) együttműködve megtörtént a 2013 óta működő Europol Titkosítást Feloldó Platform (Europol Decryption Platform) eddigi legjelentősebb hardverfrissítése. A platform alkalmas a nyomozások során lefoglalt eszközökön (például merevlemezek, pendrive-ok, telefonok stb.) található, titkosítottan tárolt adatok visszafejtésére (például jelszóval védett fájlok, mappák, konténerok stb.).
- Blokklánc Elemzés (Blockchain Analysis)
A kriptovalutákkal kapcsolatos tranzakciók egyre nagyobb számban jelennek meg a kiber- és egyéb bűncselekményekkel kapcsolatban. Az ügynökség

- által nyújtott szolgáltatás lehetővé teszi a velük történő műveletek elemzését, az egyes számlák forgalmának kimutatását, a valuta útjának lekövetését.
- Digitális forenzikus támogatás és mobil eszközök tartalmának kinyerése
A tagállami nyomozások során jelentős kihívást jelent a lefoglalt számítógépek, adathordozók és mobil kommunikációs eszközök tartalmának megismerése, kinyerése. Az Europol digitális forenzikus laboratóriuma elvégzi a tagállamok és harmadik felek által kért informatikai vizsgálatokat. Innovatív megoldásokat kínál a digitális eszközökből, számítógépekből és digitálisan visszaállított adathordozókból kinyerhető operatív információk helyreállításához és elemzéséhez.
 - Műveleti akciócsoportok (Operation Task Force – OTF) és kiemelt célszemélyek (High Value Target – HVT)
Az Europol 2018-ban kezdte meg az OTF és HVT koncepció megvalósítását, amely szerint tagállami javaslat alapján, meghatározott kritériumrendszernek történő megfeleltetés szerint kerül sor kiemelt célszeméllyé minősítésre. Az ezen célszemélyek által működtetett bűnszervezetek felszámolása érdekében alakulnak meg a műveleti akciócsoportok. Ezek működéséhez anyagi támogatást (például informatori jutalmak, műveleti technikai eszközök vásárlása/bérlése, tolmácsolás, fordítási díjak) lehet igénybe venni a tagállamoknak. Mindezek mellett az OTF hatékony működéséhez lehetőség van a részt vevő államok részére úgynevezett rövid időtartamra kihelyezett nemzeti szakértők (short term SNE) alkalmazására. Magyarország az OTF 324-nek („Greenlight” művelet) a tagja. Hazánk 2021. május elején csatlakozott az FBI által vezetett és az Europol által koordinált „Greenlight” fedőnevű művelethez. A kezdeményezéshez felhasználták az FBI által üzemeltetett, titkosított ANOM rendszert, amelynek segítségével sikerült egyes szervezett bűnözői csoportok kommunikációjához hozzáférni és ezáltal a jogsértő cselekményeiket visszaszorítani.

Az információcsere irányelv

Az Európai Unió tagállamai közötti bűnüldözési együttműködés fokozására és a határon átnyúló információcsere korszerűsítésére Rendőri Együttműködési Kódexet fogadott el az Európai Unió Tanácsa. Az operatív rendőrségi együttműködésről szóló és az információmegosztásra vonatkozó új szabályok hozzájárulnak a határon átnyúló műveletek javításához, egyértelmű csatornákat és határidőket állapítanak meg az adatok átadására, illetve megerősítik az Europol szerepét is. Az ügynökséget szabályozó rendelet mandátumába eső bűncselekményekkel

kapcsolatos nyomozások információcseréjébe – annak sikerét veszélyeztető esetek kivételével – főszabály alapján az Europol-t is be kell vonni. Ezzel egyrészt további elemzői kapacitáshoz juthat az eljárást folytató szerv, másrészt az ugyanazon személyekre, objektumokra koncentrált párhuzamos nyomozások hatékonyabban feltérképezhetővé válnak, valamint az uniós országok eljárásait hatékonyabban segíti majd az ügynökséggel együttműködő harmadik országok adatainak Europolon keresztül történő kölcsönös elérése.

A Rendőri Együttműködési Kódex három fő területe az információcsere javítására irányulóan, a Svéd Kerethatározatot felváltó, az Európai Unió tagállamainak bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről szóló irányelv (URL5) és a rendőri együttműködés során folytatott automatizált információcseréről szóló (Prüm II) rendelet (URL6), valamint az operatív rendőri együttműködésre irányuló tanácsi ajánlás (URL7).

Az irányelv főszabályként vezeti be az Europol nemzetközi bűnüldözési információcserébe történő bevonását, a SIENA használatának alapértelemezett tétele (leszámítva azon eseteket, ahol az uniós jog másként szabályoz) pedig orvosolni fogja a tagállamok közötti bűnüldözési információcserére használt kommunikációs csatornák átláthatatlanságát. A Prüm II révén az automatizált biometriai (azaz a daktiloszkópiai adatokra, a DNS-ekre, illetve a jövőben az arcképmásokra vonatkozó) ellenőrzésbe az ügynökség is bevonásra került az ott tárolt, harmadik országok által megosztott ujj (le)nyomatok, DNS-ek vonatkozásában. E normában szintén szabályozott EPRIS (URL8) pedig egy újabb adatkapcsolatot jelent majd tagállamonként a rendőrségi nyilvántartások tekintetében. Ennek segítségével a nyomozó már eleve csak azon országokat keresi meg a konkrét ügyekben, amelyek az előzetes ellenőrzés alapján potenciális adatokkal rendelkeznek az eljárásban felmerült gyanúsítottak vonatkozásában.

A Prüm II a megújított adatcserében az Europolnak is megerősített szerepet ad, mivel az ott tárolt, harmadik országból származó nagy mennyiségű terroristákról és bűnözőkről rendelkezésre álló biometrikus adatokat bevonja a prümi keretrendszerbe. Az ügynökségnek a jövőben képesnek kell lennie arra, hogy a prümi mechanizmus keretében keresést folytasson a tagállamok adatbázisaiban a harmadik országoktól kapott adatok alapján, különösen a határokon átnyúló nyomozások kapcsán. A kereséshez használt adatok és a tagállami adatbázisokban tárolt adatok egyezése esetén a tagállamok elláthatják az Europol-t a céljai eléréséhez szükséges információkkal is.

Interoperabilitás

Szintén előremutató újítás, hogy az EU bel- és igazságügy területén működő információs rendszereink interoperabilitása ma már nem csupán vízió (Jánosi, 2023). 2019-ben két rendeletet fogadtak el a bűnüldözési és a kifejezetten nem bűnüldözési célra létrehozott rendszerek összekapcsolásának megteremtése érdekében. Ezen interoperabilitási elemeknek az uniós határregisztrációs rendszert (EES), a vízuminformációs rendszert (VIS), az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszert (ETIAS), a menedékjogot kérelmező személyek ujjlenyomatainak összehasonlítását szolgáló európai rendszert (Eurodac), és az Európai bünyügyi nyilvántartási információs rendszer harmadik országbeli állampolgárokkal szemben hozott ítéletekre vonatkozó részét (ECRIS-TCN) kell úgy összekapcsolni, hogy megfelelő esetekben mind a bűnüldöző szervek (nyomozók, terrorelhárítók), mind az Europol le tudjon azokban kérdezni. Az uniós bűnüldözés segítése mellett a kapcsolódásnak ki kell terjednie az Europol adataira is olyan mértékben, amely lehetővé teszi, hogy azok ezekkel az uniós információs rendszerekkel egyidejűleg lekérdezhetők legyenek (URL9).

Az interoperabilitási elemeknek olyan személyekre kell vonatkozniuk, akiknek személyes adatai az uniós információs rendszerekben és az Europol által kezelhetők, tehát azon harmadik országbeli állampolgárokra, akiknek személyes adatait az uniós információs rendszerek és az ügynökség kezelik. A norma ezen túlmenően új lehetőséget teremt a tagállamok kijelölt bűnüldöző hatóságai és az Europol számára az egyes rendszerekben található, a személyazonosító adatoktól eltérő adatokhoz való egyszerűbb hozzáférésre is. A közös kereső felület (ESP) lehetővé fogja tenni az Europolnak az alapvető védelmi szintű (BPL) adatok lekérdezését.

Az Europol bűnüldözésben betöltött szerepe e rendszerek által összekapcsolt közeli jövőben azért értékelődhet fel még inkább, mert az együttműködő harmadik országok igen jelentős mennyiségű adatot tárolnak az ügynökségnél, ahonnan – természetesen a megfelelő jogi, ezen belül is kiemelten az adatvédelmi feltételek fennállása esetén – bármely hazai bűnüldöző szerv lekérdezheti, illetve az eljárásaiban felhasználhatja azokat.

Felhasznált irodalom

Jánosi A. (2023). Bűnüldözési célú adatkezelés –releváns EU jogforrások, az EU rendszereinek interoperabilitása. *Miskolci Jogi Szemle*, 17(3ksz), 151–161. <https://doi.org/10.32980/MJSz.2022.5.2194>

A cikkben található online hivatkozások

- URL1: *Serious and Organised Crime Threat Assessment*. <https://www.europol.europa.eu/publications-events/main-reports/socta-report>
- URL2: *Decoding the EU's most threatening criminal networks*. <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/decoding-eus-most-threatening-criminal-networks>
- URL3: *Eight arrested for sexual exploitation in Belgium and Hungary*. <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/eight-arrested-for-sexual-exploitation-in-belgium-and-hungary>
- URL4: *Europol Victim Identification Taskforce leads to rescue of three sexually abused children*. <https://www.europol.europa.eu/media-press/newsroom/news/europol-victim-identification-taskforce-leads-to-rescue-of-three-sexually-abused-children>
- URL5: *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) a tagállamok bűnüldöző hatóságai közötti információcseréről és a 2006/960/IB tanácsi kerethatározat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2023/977 számú irányelve (2023. május 10.)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=celex:32023L0977>
- URL6: *Az Európai Parlament és a Tanács (EU) az adatoknak a rendőrségi együttműködés céljából történő automatizált kereséséről és cseréjéről, valamint a 2008/615/IB és a 2008/616/IB tanácsi határozat, továbbá az (EU) 2018/1726, az (EU) 2019/817 és az (EU) 2019/818 európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról (Prüm II. rendelet) szóló, 2024/982 számú rendelete (2024. március 13.)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32024R0982>
- URL7: *A Tanács (EU) operatív bűnüldözési együttműködésről szóló, 2022/915 számú ajánlása (2022. június 9.)*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX:32022H0915>
- URL8: *European Police Records Index System*. https://home-affairs.ec.europa.eu/system/files/2020-09/epris-final_report_en.pdf
- URL9: *Az Európai Parlament és a Tanács rendelete az uniós információs rendszerek (rendőrségi és igazságügyi együttműködés, menekültügy és migráció) közötti interoperabilitás keretének létrehozásáról*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52017PC0794>

Alkalmazott jogszabály

2016/794 rendelet a Bűnüldözési Együttműködés Európai Uniós Ügynökségéről (Europol), valamint a 2009/371/IB, a 2009/934/IB, a 2009/935/IB, a 2009/936/IB és a 2009/968/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Vas Zs. & Szongoth R. (2024). Az Europol együttműködés a magyar bűnüldözésben. *Belügyi Szemle*, 72(9), 1557–1573. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i9.pp1557-1573>

Nyilatkozatok

Összeférhetetlenség

A szerzők nem jelentettek összeférhetetlenséget.

Finanszírozás

A szerzők nem kaptak pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

Etikai nyilatkozat

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

Levelező szerző

A cikk levelező szerzője Vas Zsolt, aki a vasz@orfk.police.hu e-mail címen érhető el.